

ЗАСАДНИЧІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ОБСЛУГОВУЮЧОГО КООПЕРАТИВУ

Н. Ф. Павленчик, здобувач*
Львівський університет бізнесу та права

Розглядаються засадничі підходи до створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.

Постановка проблеми. Наявність в аграрному секторі економіки значної кількості сільськогосподарських товаровиробників, у т. ч. господарств населення підприємницького типу, потребує зміни економічного механізму їх функціонування. Вдала реалізація економічних інтересів можлива за умов надання їм необхідних послуг різного виду з виробництва і реалізації продукції. У цих умовах постає питання щодо створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Рішення про організацію та створення обслуговуючого кооперативу має бути не лише настроєм товаровиробників, а й економічно-обґрунтованим із врахуванням осново-спрямовуючих підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль і значення розвитку обслуговуючої кооперації в аграрному секторі економіки знайшли відображення у працях таких відомих вчених-економістів, як В. Апопій, В. Гончаренко, Ф. Горбонос, В. Зіновчук, О. Крисальний, Л. Левківська, М. Малік, Л. Молдаван та ін. Проте, проблеми розвитку, диверсифікації та підвищення ефективності функціонування обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів вимагають подальшого дослідження і залишаються актуальними повсякчас.

Мета і методика дослідження. Метою статті є окреслення осново-спрямовуючих підходів до створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. У процесі дослідження проблеми застосовано методи наукової абстракції та сходження від абстрактного до конкретного.

Виклад основного матеріалу. Економічна доцільність створення обслуговуючого кооперативу обґрунтовується, передусім, потребою у виконанні певного запланованого обсягу робіт чи надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам, які виходять за межі їх основної діяльності. У числі важливих і основною умовою прийняття рішення засновниками щодо створення і функціонування обслуговуючого кооперативу має стати визнання його членами статусу

---

* Науковий керівник – д. е. н., професор Л. А. Янковська.

кооперативу, який зовсім не повинен займатися виробництвом сільськогосподарської продукції.

Мінімальні масштаби участі членів у економічній діяльності кооперативу орієнтовно розраховуються на такий рівень, щоб відшкодувати йому витрати. Обсяги надання послуг чи робіт мають бути відповідними замовленню і рівною мірою бути додержаними з обох сторін. Недопустимо з боку товаровиробників, наприклад, одержати лише інформацію від кооперативу про вигідний канал реалізації і скористатися нею, якщо укладено договір щодо реалізації певної кількості продукції через нього. Щоб уникнути суперечностей між членами кооперативу, не варто здійснювати реалізацію готової продукції, що одержана на переробному підприємстві кооперативу, лише окремим його членам, якщо укладено угоду про збут через кооператив продукції усіх. Товаровиробникам не потрібно також самим займатися затарюванням чи фасуванням продукції на реалізацію, якщо такі послуги передбачені угодою зі збутовим кооперативом.

Обслуговуючий кооператив може бути багатофункціональним, але при виборі видів його діяльності слід врахувати партнерство і суміжність у наданні послуг. Не доцільно створювати в одному форматі кооператив за видами послуг, наприклад, зі заготівлі і збуту молока та випікання і реалізації хліба, оскільки напрями діяльності не є взаємопов'язаними. Сформований за таким принципом кооператив не задовольнятиме однаково всіх його членів, а несумісність в напрямках діяльності може спричинити необґрунтовані витрати коштів, матеріалів і ресурсів адже для зазначених видів діяльності потрібна різна матеріальна база, спеціалісти і працівники та й управління таким кооперативом буде ускладненим. Отже, розпочинати роботу кооперативу доцільно з нечисленних, одного або двох видів діяльності.

Юридичною підставою створення і функціонування кооперативу є положення Законів України «Про сільськогосподарську кооперацію» і «Про кооперацію», що викладені у Господарському кодексі України.

Процес створення кооперативу – клопітке і складне завдання. Це зумовлено добровільністю членства, згідно з яким одні і ті ж люди мають самостійно організуватись у колектив та прийняти рішення про його створення. На цьому етапі виявляється мінімум довіри, обізнаності, впевненості у діях та сумнів розвитку перспектив. Причому, не відомими є результати роботи, ризики, відповідальність тощо. Тому з майбутніми членами кооперативу має проводитися відповідна підготовча робота певною групою людей, що пройшли спеціальне навчання і обізнані з даною проблемою. Це можуть бути

кадри з владних структур місцевого самоврядування або авторитетних мешканців, у т. ч. і успішних товаровиробників, наполегливих і впевнених у досягненні поставленої мети.

Інформаційна та ідеологічна робота з боку зацікавлених осіб має бути переконливою і спрямованою на обґрунтування доцільності й одержаної вигоди від створення кооперативу. Основний акцент має бути спрямований на добровільність взаємовідносин, наявність приватної власності на майно в кооперативі, демократичність управління і контроль за діяльністю кооперативу з боку його членів.

У підготовчій роботі не має бути поспіху, примусу, надто багато обіцяного. Водночас, потрібна об'єктивна оцінка реального стану економічних відносин на певній сільській території й обґрунтування доцільності змін. Тому процес створення кооперативу має відбуватися в певній послідовності в декілька етапів. Результат одержаний на попередньому етапі є підготовчим матеріалом для наступного, тому до роботи на кожному етапі необхідно ставитися з відповідальністю і належною увагою.

В організації створення обслуговуючого кооперативу має бути врахованими низка чинників, до деякої міри взаємообумовлених і суперечливих. Так, з одного боку, слід вирішити питання, який обсяг надання послуг чи виконання робіт доведеться здійснювати майбутньому кооперативу та оцінити шанси членів кооперативу щодо їх участі у створенні матеріально-технічної бази, а з іншого – відшукати лідера, здатного втілити ці наміри. Отже, переплітаються дві умови: обґрунтування реальної потреби у створенні обслуговуючого кооперативу певного виду і визначення, хто зможе вмотивувати та довести це. Паралельно постає необхідність відшукати особу, яка б спромоглася втілити задуми в життя. Стає очевидним, що з поміж числа учасників ідеї доцільності і економічного обґрунтування створення обслуговуючого кооперативу певного типу та втілення в реальність має бути один і той же лідер.

Отже, найголовнішою умовою створення, а надалі і успішного функціонування кооперативу є наявність особи, яка володіла б достатніми організаторськими здібностями, вміла працювати з людьми, була б спроможною управляти технологічними і економічними процесами, досконало засвоїла основи підприємницької діяльності, здатна планувати і контролювати діяльність кооперативу певного напрямку. Саме за участі такого лідера приймається рішення щодо доцільності організації кооперативу та створюється комітет, який визначає: тип і напрям діяльності кооперативу; місце розташування; потенційних дійсних і асоційованих членів

кооперативу; комплекс необхідних машин і обладнання; розмір вступних і пайових внесків.

З майбутніми членами кооперативу організаційний комітет проробляє і підписує угоду щодо співпраці та їх згоди стати клієнтами і власниками господарства й внести відповідний майновий пай. Окремо укладається угода з членами кооперативу щодо їх участі в господарській діяльності, що забезпечить найефективніше використання матеріально-технічної бази. Власне при створенні кооперативу має бути узгодженим і адекватним баланс участі сільськогосподарських виробників і раціонального використання виробничих потужностей кооперативу з урахуванням соціально-економічних інтересів членів кооперативу. Члени кооперативу повинні неухильно дотримуватися згаданих зобов'язань. Останні мають бути чинними впродовж декількох років, щоб придбані засоби виробництва відпрацювали свої амортизаційні строки.

Організаційний комітет підготовляє проекти установчого договору, Статуту і Правил внутрішньої господарської діяльності кооперативу, інших нормативних документів, що регламентують створення і функціонування кооперативу, організовує проведення перших установчих зборів кооперативу, де приймаються установчі документи, обирається Правління, Голова кооперативу, Спостережна рада і Ревізійна комісія.

Положення установчих документів, що затверджуються загальними зборами регламентують права, обов'язки членів кооперативу та відповідальність за його діяльність, умови прийому нових членів та порядок виходу з кооперативу. На зборах затверджуються регламентні документи, зокрема, процедура скликання зборів членів кооперативу та місце їх проведення, вибору керівних органів кооперативу та засади укладання договорів із членами кооперативу та співпраця із сторонніми особами.

Висновки. Успішне створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу можливе за умови неухильного дотримання осново-спрямовуючих підходів.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України // Звід Кодексів і Законів України. – К.: Укр. агентство інформації та друку «Рада», 2007. – С. 97–166.
2. Зіновчук В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В. В. Зіновчук – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Логос, 2001. – 380 с.

3. Кооперація в агробізнесі: підручник / Ф. В. Горбонос, Л. А. Янковська та ін. – Львів: ЛУБП, 2011. – 360 с.

4. Сільськогосподарська кооперація: суть та проблеми розвитку в Україні / за ред. д. е. н. М. Й. Маліка. – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 166 с.